

ความรู้ทั่วไปของกฎหมายอาญา

อ.ปกรณ์ มงคลประสิทธิ์ และ อ.เพชร ภูมिरัตน์

ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาญาไทย

1

มีการออกกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมตามกาลสมัย

2

พัฒนามาจากกฎหมายลักษณะอาญา รศ.๑๒๗

3

เพื่อให้กฎหมายมีความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

(ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย เป็นผู้ร่างกฎหมายอาญา ซึ่งมีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕)

หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป

1. กฎหมายอาญาต้องแน่นอนชัดเจน
2. ห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง
3. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง
4. กฎหมายอาญาต้องแปลหรือตีความโดยเคร่งครัด
5. ห้ามใช้จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

ประเภทความผิด

ความผิดทางอาญามี 2 ประเภท

01

ความผิดในตนเอง

ความผิดที่คนทั่วไป
เห็นชัดเจนว่าเป็น
ความผิดต่อศีลธรรมอันดี
ของประชาชน

02

ความผิดเพราะกฎหมายห้าม

ความผิดที่เกิดจากการที่
กฎหมายบัญญัติให้เป็น
ความผิด โดยอาจมิได้
เกี่ยวกับศีลธรรมเลย

ลักษณะของการเกิดความผิด

กฎหมายอาญาแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดไว้ 3 ประเภท คือ

1

ความผิดโดยการกระทำ

2

ความผิดโดยการละเว้นการกระทำ

3

ความผิดโดยการงดเว้นการกระทำ

สภาพบังคับของกฎหมายอาญา

1

โทษทางอาญา เป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถใช้ได้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา

2

กฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญามีบทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ

3

การกระทำความผิดกระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนร่วม

4

รัฐต้องเข้าดำเนินการป้องกันและปราบปราม

สรุปลักษณะของกฎหมายอาญา

- ◆ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน
- ◆ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา
- ◆ กฎหมายอาญาตามปกติบังคับการกระทำในอาณาเขต
- ◆ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร
- ◆ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ไม่มีผลย้อนหลังในทางลงโทษหนักขึ้น หรือให้รับโทษหนักขึ้น

ประมวลกฎหมายอาญาไทย

มีบทบัญญัติทั้งหมด 398 มาตรา

แบ่งออกเป็น 3 ภาค ได้แก่

ภาคทั่วไป

ภาคความผิด

ภาคโทษ

*บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500

กฎหมายอาญาภาคทั่วไป

การใช้กฎหมายอาญานั้นจะต้องคำนึงถึง

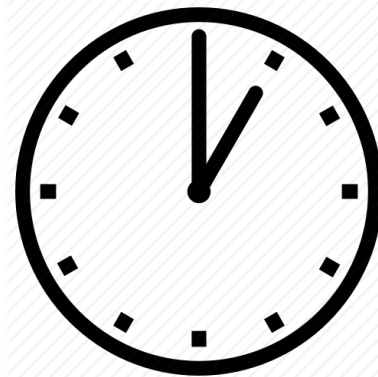
บุคคล

สถานที่

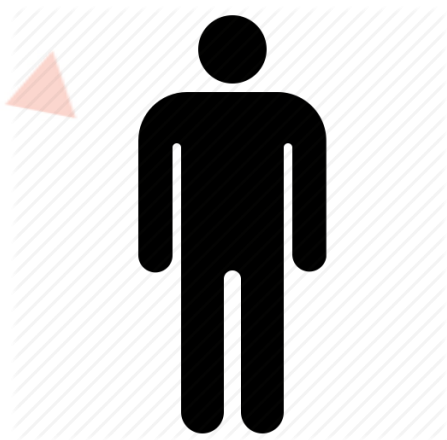

เวลา

ข้อยกเว้นการใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับบุคคล

บุคคล

ข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญ

ข้อยกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ

การใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับสถานที่

สถานที่

กฎหมายของรัฐโดยอ้อมใช้บังคับแก่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายในเขตของรัฐนั้น

ดินแดนในราชอาณาจักรไทย ได้แก่

- พื้นดินและพื้นน้ำที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย
- ทะเลอันเป็นอ่าวไทย
- ทะเลอาณาเขตของไทย 12 ไมล์ทะเล
- พื้นอากาศเหนือ ชั้น 1,2,3
- เรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักรไทย

การใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับเวลา

เวลา

กฎหมายไทยไม่มีผลย้อนหลัง

กฎหมายจะไม่ย้อนหลังไปใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันที่กฎหมายใช้บังคับ ไม่ว่าจะเป็ความผิด การลงโทษหรือการเพิ่มโทษก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม

*ยกเว้น ในกรณีที่กฎหมายอาญาที่บัญญัติขึ้นมาใหม่นั้นออกใช้บังคับที่
เป็นคุณแก่ผู้กระทำก็สามารถย้อนหลังได้

โครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา

การจะวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญานั้น ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตามโครงสร้างความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยส่วนใหญ่ 3 ส่วน ตามลำดับ คือ

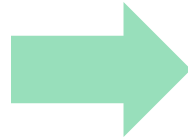

1. การพิจารณาว่ามีการกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
2. การกระทำนั้นๆ ไม่มีอำนาจกระทำก็ต้องรับผิดชอบ
3. มีเหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำการหรือการกระทำนั้นๆ หรือไม่

องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบภายนอก

สิ่งที่เป็นส่วนภายนอกที่ประกอบอยู่ในความผิดฐานใดฐานหนึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ส่วนภายในจิตใจของผู้กระทำประกอบด้วย

- 1.ผู้กระทำ
- 2.การกระทำ
- 3.กรรมของการกระทำ (ผู้ถูกกระทำ)
- 4.ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบภายใน

เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล โดยหลักแล้วบุคคลจะต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำโดยเจตนา รวมถึงการงดเว้นการกระทำตามที่ตกลงใจหรือเจตนาที่จะงดเว้นการกระทำ ถึงแม้การกระทำนั้นไม่ได้เจตนากฎหมายก็บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าความผิดใดต้องรับผิดชอบ เมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือกำหนดไว้ชัดแจ้งว่า
แม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็ต้องรับผิดชอบ

องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบภายใน

การกระทำโดยเจตนา

การกระทำไปโดย**รู้สำนึก** และผู้กระทำนั้น ประสงค์ต่อผล หรือผู้กระทำนั้น ยอมถึงเห็นผล บางประการของการกระทำนั้น

การกระทำโดยประมาท

การกระทำที่ผู้กระทำมิได้ตั้งใจให้เกิดผลร้ายแก่ใคร แต่เนื่องจากการกระทำโดย**ไม่ระมัดระวังหรือระมัดระวังไม่เพียงพอ**ทำให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่นถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทแล้ว

องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบภายใน

การกระทำที่ไม่ได้เจตนา คือการกระทำที่ผู้กระทำตั้งใจทำเพื่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งแต่ผลเกิดขึ้นมากกว่าที่ตั้งใจเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่ากระทำในลักษณะเช่นนั้นต้องรับผลร้ายผู้กระทำต้องรับผิดชอบด้วย

การกระทำโดยพลาด คือการกระทำที่มีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป กฎหมายให้ถือผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่ผู้ซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำ

องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบภายใน

การกระทำที่สำคัญผิด คือ การกระทำที่สำคัญนี้อาจมี
ได้ 2 ลักษณะคือ การกระทำที่สำคัญผิดในตัวบุคคล
กับ การกระทำที่สำคัญผิดในข้อเท็จจริง

การกระทำที่ไม่รู้กฎหมาย บุคคลใดก็ตามเมื่อได้
กระทำผิดจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย หรือไม่รู้ว่
กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็น
ความผิด

องค์ประกอบความผิดอาญา

การเริ่มต้นกระทำความผิด

มีกระบวนการจากการคิด

ตกลงใจ

กระทำตามที่ตกลงใจ

องค์ประกอบความผิดอาญา

การพยายามกระทำความผิด

ประกอบด้วย **การลงมือ**และ**การไม่บรรลุผล**

การลงมือในการที่กฎหมายจะลงโทษการพยายามกระทำความผิดนั้น

- ชั้นแรกผู้กระทำจะต้องมีเจตนา กระทำความผิดเสียก่อน

ถ้าไม่มีเจตนา ก็จะเป็นการพยายามกระทำความผิดไม่ได้

- ต่อจากนั้นผู้กระทำต้องมีการกระทำเพื่อมุ่งถึงผลสำเร็จ

การกระทำที่จะเป็นการพยายามกระทำความผิดต้องถึงขั้น “ลงมือ”

องค์ประกอบความผิดพลาด

การพยายามกระทำความผิด

การไม่บรรลุผล ได้แก่ การกระทำไม่เกิดผล เป็นความผิดสำเร็จตามที่ผู้กระทำเจตนา ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้กระทำให้ยังไม่ได้กระทำไปครบถ้วนทุกขั้นตอนที่ตนมุ่งหมายหรือกระทำไปครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้วผลไม่เกิดขึ้นความที่คิดไว้

การไม่บรรลุผลมีได้ 3 ลักษณะคือ

การไม่บรรลุผล**โดยบังเอิญ**

การไม่บรรลุผล**อย่างแน่แท้**

การไม่บรรลุผล**เพราะผู้กระทำเอง**

องค์ประกอบความผิดอาญา

การพยายามกระทำความผิด

โทษของการพยายามกระทำความผิด

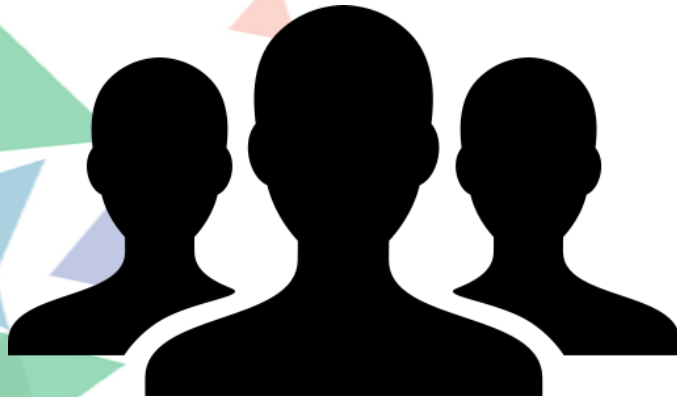
***มีโทษ 2 ใน 3 ส่วน** ของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ
ผิดนั้นตาม

***มีโทษไม่เกินครึ่งหนึ่ง**ของการพยายามกระทำความผิดที่
เป็นไปได้อย่างแน่นอนหรือไม่บรรลุผลอย่างแน่แท้

***ศาลอาจไม่ลงโทษเลยก็ได้** กรณีกระทำลงด้วยความม
งาย

องค์ประกอบความผิดอาญา

การกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการกระทำความผิดฐานหนึ่งอาจมีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาจแยกได้ 3 ลักษณะ

ตัวการ ได้แก่ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน

ผู้ใช้ หมายถึง ผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด คือกระทำอย่างหนึ่ง
อย่างไรให้ผู้อื่นตัดสินใจกระทำความผิด

ผู้สนับสนุน ได้แก่ บุคคลที่เข้าช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่
ผู้กระทำความผิดก่อนหรือ ขณะกระทำความผิด

องค์ประกอบความผิดอาญา

ข้อยกเว้นไม่ต้องรับผิดทางอาญา

เหตุยกเว้นความผิดที่ไม่ต้องรับผิดทางอาญานั้นต้องเป็นการกระทำ ดังนี้

- ✘ การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- ✘ ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำในขณะที่หรือก่อนที่จะมีการกระทำความผิด
- ✘ กฎหมายประเพณี
- ✘ กรณีกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้

องค์ประกอบความผิดอาญา

เหตุยกเว้นโทษทางอาญา

แม้การกระทำนั้นจะยังคงความผิดทางอาญา แต่ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ ถ้ามีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

- ✘ เหตุที่ผู้กระทำไม่มีทางเลือก
- ✘ เหตุเกี่ยวกับความรู้ผิดชอบ
- ✘ เหตุเกี่ยวกับการเป็นสามีภรรยา

โทษทางอาญา

การบังคับใช้ของกฎหมายอาญา โทษทางอาญา มี 5 สถาน

โทษประหารชีวิต ได้แก่ การใช้วิธีการฉีดยาพิษให้ตาย

โทษจำคุก ได้แก่ การเอาตัวไปขังในเรือนจำ

กักขัง ได้แก่ การเอาตัวไปกักขังหรือควบคุมไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้
อัน มิใช่เรือนจำ

โทษปรับ ได้แก่ การลงโทษด้วยการปรับให้ผู้กระทำจ่ายเงินให้แก่รัฐ

ให้ริบทรัพย์สิน ได้แก่ การลงโทษริบเอาข้าวของเงินทองของผู้กระทำความผิด
มาเป็นของรัฐ

กฎหมายอาญาภาคความผิด

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามี **12 ลักษณะ**
แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะลักษณะความผิดที่มีผลกระทบต่อประชาชน
และเป็นคดีไปสู่ศาล ดังนี้

- 1.ความผิดที่เกี่ยวกับรัฐและความสงบสุขของส่วนรวม
- 2.ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของผู้อื่น
- 3.ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

กฎหมายอาญาภาคความผิด

ความผิดที่เกี่ยวกับรัฐและความสงบสุขของส่วนรวม

- ◆ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ
- ◆ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้กิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- ◆ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน
- ◆ ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน

กฎหมายอาญาภาคความผิด

ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของผู้อื่น

- ◆ ความผิดฐานฆ่าคนตาย
- ◆ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น
- ◆ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชรา
- ◆ ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง
- ◆ ความผิดเกี่ยวกับเพศ

กฎหมายอาญาภาคความผิด

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ◆ ความผิดฐานลักทรัพย์
- ◆ วิ่งราวทรัพย์
- ◆ ความผิดฐานการชิงทรัพย์
- ◆ ความผิดฐานปล้นทรัพย์

ความผิดลหุโทษ

ลักษณะสำคัญของความผิดลหุโทษ ความผิดลหุโทษมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ คือ

- *ความผิดลหุโทษเป็นที่มีโทษ**เบากว่าความผิดอื่น**เป็นความผิดเล็กน้อย
- *ที่กฎหมาย**ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ**
- *แม้การกระทำโดย**ไม่เจตนา**ก็เป็นความผิด
- *ผู้ใด**พยายามกระทำความผิดลหุโทษ**ไม่ต้องรับโทษ
- ***ผู้สนับสนุน**ในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ
- *ผู้ที่ถูกจำคุกในความผิดลหุโทษมาแล้วและกระทำความผิดอื่นขึ้นอีก

ความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษในฐานะความผิดต่างๆ

แก๊งบอกรับชื้อที่อยู่อันเป็นเท็จ

พาอาวุธไปในที่ชุมนุม

บอกกล่าวความเท็จให้ประชาชนตกใจ

ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานที่ชอบด้วยกฎหมาย

ทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเหม็นในทางสาธารณะ

หรือริมทางสาธารณะ

ความผิดลหุโทษ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดลหุโทษ การกระทำความผิดลหุโทษมีข้อสังเกต ดังนี้

- ◆ เป็นความผิดที่แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด
- ◆ การเพิ่มโทษความผิดลหุโทษนั้นว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือหลังไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อเพิ่มโทษ
- ◆ ผู้สนับสนุน ในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ
- ◆ การพยายามกระทำความผิด ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ
- ◆ ความผิดลหุโทษ ไม่ต้องห้ามในการที่ศาลจะพิจารณารอการกำหนดโทษหรือการรอการลงโทษ